

ONTBOEZEMINGEN VAN DE NOVA-TECHNISCHE COMMISSIE

Al jaren achtereen zwoegen tijdens ieder NOVA-filmfestival een aantal mensen op de achtergrond: de leden van de technische commissie. Zonder hen zou van een filmfestival in de huidige vorm weinig of niets terecht komen.

De redactie van het NOVA-nieuws wilde graag dat hun werk eens wat meer in de publiciteit zou komen. Vandaar dat we één van de leden — Joop Hintzbergen — vroegen een en ander over hun werk achter de schermen

te vertellen. Hieronder volgen zijn 'ontboezemingen'.

De winter is weer voorbij en met dit nieuwe voorjaar is ook weer de tijd voor de gewestelijke voorjurering van de films gekomen die, naar de makers ongetwijfeld hopen, in het komende NOVA-festival om de eer zullen strijden. De eerste jurering (voor het district N.H. 63) heeft op 19 april in Den Helder plaats gevonden, terwijl de andere districten spoedig volgen. Evenals op het grote NOVA-festival wordt tegenwoordig bij de districtsjurering meer en meer het systeem van een open jury toegepast, waarbij de juryleden tussen het publiek in de zaal verdeeld zitten. Daar de districts-jureringen steeds meer de vorm gaan aannemen van een klein festivalletje, met dikwijls enige honderden toeschouwers in een behoorlijk grote zaal, vindt de projectie meestal plaats op het grote NOVA-scherm, waarbij dan de NOVA-projectieploeg de projectie van de films met de speciale lichtsterke projectoren verzorgt. Het is deze projectie nu, waar ik u en meer in het bijzonder de inzenders van wedstrijdfilms graag het een en ander over zou willen vertellen.

Een stukje historie

In de 'oertijd' van de smalfilmerij, d.w.z. zo'n 15 jaar en langer geleden, was het projecteren bij filmwedstrijden een vrij eenvoudige zaak. Er bestonden slechts twee filmformaten, 8 en 16 mm. Wel bestond er nog een 9½ mm film, maar wie daar mee werkte werd niet serieus genomen.

De lichtsterkte van de toenmalige projectoren was niet zo bijster groot en wie de beschikking had over de meest lichtsterke projector kon er op rekenen uitgenodigd te worden om voor de vertoning van de (reeds gejureerde en bekroonde) wedstrijdfilms te zorgen. Er mocht tijdens de projectie eens een film breken of een gaatje in branden, maar voor de rest was hiermee de kous af.

Geluid

Wat moeilijker werd het al toen enkele artistiekelingen hun films met muziek gingen begeleiden, waartoe zij gebruik maakten van grammofoonplaten, die meestal op een dubbele draaitafel afgespeeld werden, zodat op het juiste moment van de ene op de andere plaat kon worden overgeschakeld. Dit hield natuurlijk in dat zij bij de vertoning van hun films de zaak zelf moesten bedienen, daar buiten henzelf niemand in staat was om op het juiste ogenblik van de ene plaat op de andere over te schakelen.

Synchroon geluid

Echte moeilijkheden ontstonden echter toen ruim 12 jaar geleden de bandopnemer, weer wat later gevolgd door de synchroonkoppeling zijn intrede deed. Hierbij deed zich de moeilijkheid voor dat een geluidsband, welke op een bepaalde projector met synchroon koppelingssysteem gesynchroniseerd was, niet op een ander systeem synchroon kon worden afgespeeld. Hierdoor was een ieder wiens film op het NOVA-congres moest worden geprojecteerd, genoodzaakt om met volledige eigen projectie-apparatuur te verschijnen, teneinde zelf zijn filmpje te projecteren. Op het, meestal in de zaal opgestelde, projectiepodium was het dan ook een enorm gedrang van de komende en gaande man, terwijl wegens tijdgebrek vaak niet meer dan een zestal filmpjes kon worden geprojecteerd. Ook het vaak onhandige geschutter bij het afbreken van de ene en het weer opbouwen en instellen van de volgende projectie-apparatuur gedurende de pauze tussen twee filmpjes, waarbij het publiek in de zaal zich dikwijls stierlijk zat te vervelen, werkte er nu niet bepaald aan mee om de aandacht geboeld te houden.

Geen wonder dan ook dat in 1959 met groot enthousiasme door het NOVA-bestuur het sensationele nieuws bekend kon worden gemaakt dat voortaan op het jaarlijkse congres alle 8 mm films op één en dezelfde projector zouden worden gedraaid. Het was de filmer-technicus Joop Pieëte, die er met veel geploeter in geslaagd was om een 8 mm projector te construeren, waarmee het, met behulp van een lampenhuis met koolspitsen, zoals toen bij grote bioscoopprojectoren algemeen gebruikelijk, mogelijk was een prachtig helder 8 mm beeld te projecteren op een scherm van maar liefst vier meter breedte. Iets ongekends in die dagen! Op deze wijze heeft de heer Pieëte zo vele jaren de NOVA-projectie verzorgd. Velen zullen zich nog herinneren hoe hij in hemdsmouwen ingespannen bezig was en er steeds maar weer op virtueuse wijze in slaagde de felle lichtbundel van de koolbooglamp nauwkeurig in het minuscule 8 mm beeldverstertje te priemen!

Ondanks alle voordelen had het gebruik van dit 'lichtkanon' echter ook één groot nadeel. Er was nl. maar één man in staat om dit apparaat behoorlijk te bedienen, en dat was Joop Pieëte. Toen dan ook in 1964 het UNICA-congres in Nederland zou worden gehouden, waarbij een gehele week lang iedere dag films geprojecteerd moesten worden, iets dat onmogelijk door één man verzorgd zou kunnen worden, is door de NOVA een technische commissie, bestaande uit een vijftal leden, onder leiding van de heer Frans van Burkom, in het leven geroepen. Er is toen tevens een nieuwe 8 mm projector geconstrueerd en in gebruik genomen, een projector met weliswaar een wat kleinere lichtsterkte, dus kleiner projectiescherm (3 meter breed), maar daarentegen met een veel eenvoudiger bediening. Dat de projectiecommissie haar taak naar behoren verricht heeft blijkt wel uit het feit dat zij ook ná het UNICA-congres in 1964 ieder jaar opnieuw aangezocht is om het NOVA-congres (tegenwoordig NOVA-festival) te verzorgen, een verzoek waaraan zij tot op heden steeds gaarne heeft voldaan. Nu moet u niet denken dat de taak van deze technische commissie zo eenvoudig is en alleen maar zou bestaan uit het projecteren van films. Zeer zeker niet! Indien we alleen al eens nagaan hoeveel variaties en mogelijkheden er bestaan in filmformaten, filmsnelheden, geluidssystemen, bandsnelheden, volspoor, halfspoor, kwartspoor, enz., dan komen we op ruim een 50- (vijftig!) tal mogelijkheden. En toch heeft de technische commissie tot taak te zorgen dat de projectie van welke film met welk geluidstelsel ook, feilloos verloopt.

Het zal u duidelijk zijn dat de technische commissie haar taak onmogelijk zonder de hulp en medewerking van de inzenders van wedstrijdfilms naar behoren kan verrichten, reden waarom zij enkele jaren geleden een aantal voorwaarden heeft opgesteld, waaraan de ingezonden wedstrijdfilms dienen te voldoen. Natuurlijk heeft geen enkele inzender/ster er belang bij deze voorwaarden opzettelijk te negeren. Integendeel, hij of zij heeft er belang bij dat zijn of haar film zo goed en zo voordelig mogelijk wordt geprojecteerd.

Het is dan ook onbegrijpelijk dat sommigen hun films op zo een nonchalante wijze inzenden. Vermoedelijk is dit een gevolg van onwetendheid ten aanzien van de moeilijkheden, waarvoor de leden van de technische commissie zich soms geplaatst zien. Misschien is het wenselijk om de betreffende voorwaarden uit het wedstrijdreglement 1967 nog eens door te nemen. We zien dan onder het hoofd:

'Hoe en wanneer inzenden' artikel 5:

'De films met hun eventuele geluidsbanden, ... moeten uiterlijk zeven weken vóór de datum van het NOVA-festival... zijn ontvangen.'

Nu zult u zich afvragen: Hebben die NOVAmensen zeven weken nodig om die paar filmpjes te bekijken. Nee, natuurlijk worden die films niet zeven weken lang bekeken. Alle ingezonden films gaan na ontvangst en na registratie onmiddellijk in een kluis, waar ze vóór de projectie op het NOVA-festival tweemaal uit gehaald worden, nl. éénmaal voor de uiteindelijke voorjurering, meestal in Utrecht, waarbij er dikwijls nog een aantal uitvallen, die ondanks een certificaat toch nog te weinig geschikt geacht worden om op het NOVA-festival te kunnen worden gedraaid. De toegelaten films worden daarna nog éénmaal voor de dag gehaald, waarbij ze op goede lassen, juiste startmerken, enz. worden gecontroleerd, dit alles om een vlot lopende projectie zo veel mogelijk te waarborgen. Deze laatste controle geschiedt uiteraard door de leden van het projectieteam. Dat het noodzakelijk is dat de films en de geluidsbanden op spoelen gewikkeld en in dozen verpakt moeten zijn zal een ieder wel duidelijk zijn. En als film en geluidsband nu toch in een doos zitten, waarom zouden wij dan op de doos niet meteen de titel van de film, de naam van de maker, de projectieduur, het formaat, de **projectiesnelheid**, resp. **bandsnelheid**, tevens voor geluidsbanden het **aantal** en de **gebruikte sporen** aangeven? Deze laatste gegevens dienen ook op het inschrijvingsbiljet te worden vermeld, hetgeen voor de inzenders nog wel eens moeilijkheden schijnt op te leveren, wat op zijn beurt het projectieteam voor soms nauwelijks op te lossen problemen zet.

Zo bijv. bij de vraag: 'welk geluidstelsel?'

Voor het geval dit magnetisch randspoor of te wel 'stripe' is, kan volstaan worden met dit te vermelden, doch de vermelding 'losse bandstelsel' is zonder meer onvoldoende. Omgacht het in het wedstrijdreglement bepaalde omtrent afwijkende synchroonsystemen, is het gewenst aan te geven op welk systeem band en film gesynchroneerd zijn, bijv. Bauer, Eumig, Noris, Metaf, Paillard 18-5, enz. De aanduiding van de bandsnelheid levert doorgaans weinig moeilijkheden op, doch de vermelding van het aantal sporen is dikwijls een bron van grote puzzels. Alleen de aanduiding 2-sporen of 4-sporen zegt immers niets.

De juiste vermelding moet zijn: volspoor, 1X halfspoor, 2X halfspoor (voor 2 sporen parallel), 1X kwartspoor, 2X kwartspoor op spoor 1 en 3.

Aan de vervolgens in artikel 5 van het hier besproken wedstrijdreglement gestelde voorwaarde dat de films en banden voorzien moeten zijn van een aan- en afloopstrook van ten minste 100 cm wordt tegenwoordig behoorlijk voldaan, althans levert dit bij de projectie nimmer moeilijkheden op.

Dit laatste kan helaas niet altijd gezegd worden van de startmerken op band en film. Wat zoudt u bijv. zeggen van een complete tekening over de juiste plaats van de startmerken met een uitgebreide brief, die als volgt luidde: 'Het startpunt van de geluidsband is het einde van de rode aanloopstrook en het begin van de tape. Dit punt ligt 11,5 cm voorbij de afspreekop van de recorder. Het startpunt van de film bevindt zich op ca. 10 cm na de witte aanloopstrook, welk streepje weer 6 beeldjes boven het filmvenster van de projector behoort te staan.'

En wat te beginnen met het volgende geval: Het startmerk op de band, dat volgens opgave met potlood (!) was aangebracht, was nergens te vinden. De band was op de haspel gewonnen met de rode trailer naar buiten, de groene binnen, terwijl op de doos stond aangegeven: rood = Winifred Atwell, groen = Toon Hermans als voorzitter. We hebben maar

gegot op rood, het bleek nog goed te zijn ook!

Nog zo'n mooi geval: Op het inschrijfformulier stond aangegeven: '4-sporen 9½', met als extra vermelding: 'geluid: spoor 1 gebruikt, startpunt X (zie 'bladwijzer' tussen band)'. Deze 'bladwijzer' en dus ook het startpunt zaten na ca. 8 minuten spelen vanaf het begin van de band. Ook bleek op spoor 2 geluid te staan, waardoor deze band per se op een 4-spoor recorder moest worden gedraaid, wat weer betekende dat tijdens de projectie een keer extra van recorder gewisseld moest worden.

We zouden zo nog wel een poos door kunnen gaan, dit zijn slechts enkele voorbeelden uit vele. Enkele keren hebben we het meegemaakt dat het startmerk op de band (en soms ook op de film) bestaat uit een stuk plaktape van 3 à 4 cm lengte, terwijl de film een lipsynchroon gesproken tekst bleek te bevatten. Als we nu bedenken dat bij 9½ cm bandsnelheid één filmbeldje overeenkomt met ca. 6 mm band, dan is toch duidelijk dat het begin of het einde van een strook van 3 cm plaktape een verschil van 5 beeldjes oplevert, hetgeen bij lipsynchroon gesproken tekst een volledige asynchroniteit ten gevolge heeft.

Keren we nog even naar het wedstrijdreglement terug, dan zien we dat op het gedeelte van de band vóór het startmerk geen geluid mag zijn geregistreerd. Voor u zelf is het natuurlijk geen bezwaar als er wel geluid staat vóór het startmerk. U draait eenvoudig zolang de volumeregelaar dicht, want u weet precies waar het goede geluid begint, maar in een zaal met enige honderden mensen is het zo vervelend als het geluid nog vóór de projectie hard de zaal inknalt!

Een bepaling van belang is ook dat het startmerk op de film minstens 25 cm vóór het begin van de film moet zijn aangebracht.

U weet toch dat bij de Nova-projectie gebruik gemaakt wordt van projectoren met een sterk opgevoerde lichtbron? Zou hierbij de lichtbron worden ingeschakeld vóór dat de film in beweging is, dan zou er onmiddellijk een gaatje in de film gebrand worden. Wij moeten dus zorgen dat ten alle tijde eerst de film draait en pas daarna de lamp wordt ingeschakeld, vandaar deze 25 cm loze film.

De opomping van al deze moeilijkheden zal misschien de indruk wekken dat de technische commissie voor alleen maar moeilijkheden geplaatst wordt, maar zo is het natuurlijk ook weer niet. Er zijn zeker ook wel films die aan alle gestelde eisen betreffende de projectie voldoen, waarbij de startpunten correct zijn aangebracht en die bij de eerste keer projecteren volkomen synchroon zitten, maar deze zijn helaas toch verre in de minderheid. Ik zou dan ook willen besluiten met te vragen: maak het ons en uzelf niet moeilijker dan nodig is, geen uitgebreide brieven over wijze van starten, doch simpel voor de film één blank- of zwart filmbeldje, event. een gaatje in het beeldvenster.

En voor de band: een merkteken voor de weergeefkop, bestaande uit een driehoekig stukje wit plaktape, met de punt naar beneden, precies voor het midden (de spleet) van de kop, met daarbij **onuitwisbaar** het woord KOP, dit ter onderscheiding van event. andere plakertjes over lassen in de tape. Zorgt u verder dat alle niet gebruikte sporen van de band schoon (dus gewist) zijn en dat nauwkeurig aangegeven staat welke sporen gebruikt zijn. Op deze wijze samenwerkend moet het voor u een nog groter genoegen zijn om uw films in te zenden, voor ons een nog groter genoegen om ze te projecteren en voor de toeschouwers een nog groter genoegen om er naar te kijken. Dit alles in de rustige zekerheid van een vlotte projectie!

JOOP HINTZBERGEN